

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№12

2025 dekabr

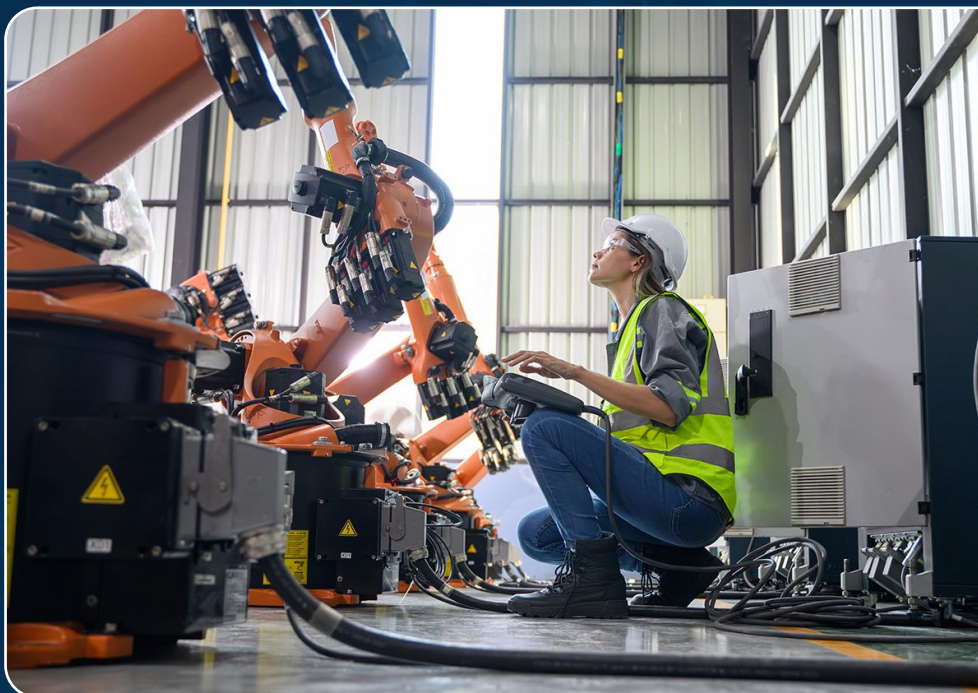

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 621 sahifa.
2025-yil, dekabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RASMIY RIVOJLANISH YORDAMI (OFFICIAL DEVELOPMENT ASSISTANCE, ODA) ORQALI O'ZBEKISTONDA DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISH (PUBLIC FINANCIAL MANAGEMENT, PFM) TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	24
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Ulug'ova Maftunabonu To'liqinova	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN LEADING WHEAT-PRODUCING COUNTRIES.....	28
Turayeva Gulizahro	
BLOKCHEYN TIZIMLARI UCHUN XESH FUNKSIYALARNI TANLASH MEZONLARI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	32
Abduraximov Baxtiyor, Allanov Orif, Turdibekov Baxtiyor	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA KICHIK KORXONALARDA ISHLAB CHIQARISHNI SAMARALI TASHKIL ETISH MODELLARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	39
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
ISSIQLIK AKKUMULYATORINING RAZRYADLANISH JARAYONIDA SUYUQLIK QATLAMLARIDA HARORAT TAQSIMLANISHINING BIR O'LCHOVLI MODEL	43
B.A. Hikmatov, M.S. Mirzayev	
ISLOM MOLIYASI TAMOIYILLARI ASOSIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	49
Safarova Nasiba Gulmurod qizi	
ПРИМЕНЕНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СИСТЕМ В ОБУЧЕНИИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	54
Даниярова Улбосын Куатбаевна	
YANGI TURDAGI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARI KO'RSATKICHLARINI KOMPLEKS BAHOLASH	58
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
HALQALI YIGIRISH MASHINASIDA BURAM UCHBURCHAGINING IP UZILISHIGA BOG'LIQLIGINI TADQIQI.....	62
Soliyev Azizbek Kamoldinovich	
НОВЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ТУРИЗМА 2030: СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОРИЕНТИРЫ И РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ УЗБЕКИСТАНА	69
Голышева Елена Вячеславовна	
STRATEGIK JARAYONNING MODELLARI	76
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
МАТЕМАТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ДОМАХ.....	81
Уринов Адхамжон Акбарович	
MATERIALLARNI MURAKKAB YASSI TRAEKTORIYALAR BO'YICHA DEFORMASIYALANTIRISHDA PLASTIK DEFORMASIYALANISH JARAYONLARI	88
A.Xakimov, X.Xakimov	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI.....	95
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
SANOAT KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH CHORA-TADBIRLARINING KETMA KETLIGI	102
Xusanova Maloxat Mengnorovna	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA LOGISTIKA XARAJATLARI TAHLILI	107
Saidova Kamola Xoshimovna	

OZIQ-OVQAT SANOATINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	111
Tleuv Niyetulla Raxmanovich	
YUQORI MUSTAHKAM KOMPOZIT ARMATURALARDAN FOYDALANILGAN TEMIRBETON KONSTRUKSIYALARNING YUK KO'TARUVCHANLIGI VA UZOQ MUDDATLI DEFORMATSIYALARINI BAHOLASH	114
Mamajanova Odina Alisher qizi	
KORXONALARDA DAROMADLILIK KO'RSATKICHLARINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	119
Farog'at Xo'jabekova, Eshankulova Nafisa Komiljon qizi	
TEMIR YO'L INFRATUZILMASIDA YASHIL IQTISODIYOT TAMOIYILLARINI QO'LLASH: CSR, ESG VA PRI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH	124
Abduraxmanova Muqaddas Toxtasinovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN OPTIMIZING MARKETING AND EDUCATIONAL PROCESSES IN HIGHER EDUCATION	128
Sadikov Shoxrux Shuhratovich	
BANK FAOLIYATIDA "YASHIL" MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	133
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN LOYIHALARNI ISLOM MOLIYA INSTRUMENTLARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH YO'LLARI	139
Xaitov Shaxzod Sharipboyevich	
BOSHQARUV PSIXOLOGIYASIGA DOIR MUAMMOLARNI BARTARAF ETISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	145
Aripov Oybek Abdullayevich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INNOVATSIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARALARI	150
Karimov Nodirbek	
УТИЛИЗАЦИЯ ПОБОЧНЫХ ПРОДУКТОВ ПЕРЕРАБОТКИ ХЛОПКА ДЛЯ СИНТЕЗА АНТИКОРРОЗИОННЫХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ.....	155
Ситмуратов Тулкинбек Сабирбаевич, Баходиров Худайберган Баходир угли	
SANOAT KORXONALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	163
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li	
O'ZBEKISTON TO'QIMACHILIK SANOATIDA XORIJIY INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	168
Nazarova A.N.	
АВТОМАТИЗИРОВАННАЯ СИСТЕМА РАСЧЁТА ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНИЗАЦИИ	172
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
BLOCKCHIAN, IOT (INTERNET OF THINGS) NING IQTISODIY SOHALARDA QO'LLANISHI	178
Avazov Ergash Xidirberdiyevich	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSİYALARNI MOLIYAVIY BOSHQARISHNING JORIY HOLATI VA EKONOMETRIK TAHLILLAR ASOSIDA KELGUSI YILLAR PROGNOZI.....	182
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
QISHLOQ XO'JALIGI KLASSTERLARI MOLIYAVIY HOLATINING NAZARIY JIHATLARI	190
Dildora Yuldasheva	
TURIZM SOHASIDA TRANSPORT XIZMATLARINING HOLATI	194
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
MAHALLA BUDJETI VA SOLIQLARNING YIG'ILUVCHANLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	200
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	

BUDJET TASHKILOTLARIDA QURILISH-TA'MIRLASH XARAJATLARI HISOBINING USLUBIY JIHATLARI.....	206
<i>Azizova Zilola Lochinovna</i>	
KOSHI – BUNYAKOVSKIY – SHVARS INTEGRAL TENGSIZLIGI VA UNING IQTISODIYOTDAGI ROLI.....	212
<i>Saipnazarov Shaylovbek Aktamovich</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННЫЙ СЕКТОР УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ, ПЕРЕРАБОТКА БИОМАССЫ И СТРАТЕГИИ СОКРАЩЕНИЯ ПОСТУБОРОЧНЫХ ПОТЕРЬ	219
<i>Эгамбердиев Хумоюн Хамрокулович</i>	
HOVUZ BALIQCHILIGI XO'JALIKLARIDA REJALASHTIRISHNING MUDDATLARI VA BOSQICHLARI	227
<i>Dosmuratova Shaxista Kengashovna, Menglikulov Bakhtiyor Yusupovich</i>	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA KICHIK BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	233
<i>Ergashev Jamshid Jamoliddinovich</i>	
KON-METALLURGIYA KORXONALARINING KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA KPINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	237
<i>Ergashov Botirjon Ergashovich</i>	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	245
<i>Ahmadjanov Ilyosbek</i>	
ACCELERATING SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IN RURAL AREAS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	250
<i>O.Q. Xudayberdiyeva, Z.B. Negmatullayeva</i>	
ISSIQXONALARDAN FOYDALANISHNING OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI BO'YICHA MUAMMONI ASOSLASH VA UNING MILLIY MANFAATLARGA ALOQADORLIGINI ANIQLASH.....	256
<i>Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li</i>	
NAMANGAN VILOYATIDA DON MAHSULOTLARI NARXLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOZOR TAJRIBASI	260
<i>Bahriddinov Jahongirbek Ravshanjon o'g'li</i>	
RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING JAHON TAJRIBASI: MUAMMO VA ISTIQBOL	264
<i>Mamadaliyev Akmaljon</i>	
ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ЗНАЧИМОСТИ НАЛОГОВ В НОВОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ.....	269
<i>Зайналов Джахонгир Расулович</i>	
FARG'ONA VODIYSIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI	274
<i>Murodxiyeva Feruza Majidovna</i>	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGI BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	280
<i>Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna</i>	
LABOR MIGRATION IN UZBEKISTAN: SOCIO-ECONOMIC TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS	285
<i>Razakova Barno Sayfiyeva</i>	
U-NET BASED POLYP SEGMENTATION ON KVASIR-SEG DATASET: PERFORMANCE EVALUATION AND COMPARISON WITH STATE-OF-THE-ART METHODS	289
<i>Mukhriddin Arabboev, Shohruh Begmatov, Sukhrob Bobojanov</i>	

IQTISODIYOT TARMOQLARI VA SOHALARI RIVOJLANISHIDA SUN'IIY INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI	300
<i>Davletov Islambek Xalikovich, Normirzayev Ulmasjon Muzaffarjon o'g'li</i>	
IQTISODIYOTDA SAMARALI RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH SHART-SHAROITLARI VA OMILLARI	304
<i>Karimova Iroda Abdusattarovna</i>	
"MENING MAKTABIM" LOYIHASINI OMMALASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	311
<i>Dilshod Pulatov, Xamidaxon Akbarova, Dildora Mirzayeva</i>	
ISSUES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EDUCATION MARKET	320
<i>Inomiddin Imomov</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДА ОЦЕНКИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ СТЕПЕНИ НОВИЗНЫ И ЭФФЕКТОВ	324
<i>Алиева Эльнара Аметовна</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ЦИФРОВЫХ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ В СИСТЕМУ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ ПРЕДПРИЯТИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	331
<i>Назарова Гулчехра Нурмуханбетовна</i>	
ECONOMIC GROWTH: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECT	336
<i>Bustonov Mansurjon Mardonakulovich</i>	
AGROKLASTERDAGI XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLAR O'RTASIDAGI O'ZARO ALOQALAR MEKANIZMINING BUGUNGI HOLATI	342
<i>Xaydarov Sardor Komil o'g'li</i>	
SIMSIZ ALOQA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA TEMIR YO'L STANSIYALARIDA POYEZDLAR HARAKATINI TASHKIL ETISH	350
<i>Joniqulov Egamberdi Shavkat o'g'li</i>	
GENDER SIYOSATI VA DEMOGRAFIK O'SISHNING INSON KAPITALIGA TA'SIRI	357
<i>Ruzmetova Gulira'no Atabekovna</i>	
СОСТОЯНИЕ ВИТАМИННО-МИНЕРАЛЬНОГО ОБМЕНА (ВИТАМИН D, КАЛЬЦИЙ, МАГНИЙ, ФОСФОР) У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА С ОСТРОЙ ПНЕВМОНИЕЙ НА ФОНЕ ВЕГЕТАТИВНЫХ ДИСФУНКЦИЙ	364
<i>Абдурахмонов Жасур Нематович, Шарипова Олия Аскаровна, Бахронов Шерзод Самиевич</i>	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TARKIBIY TUZILISHI	373
<i>Kalandarova Elnura Muzaffar qizi</i>	
ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ АО ХУДУДГАЗТАЪМИНОТ	377
<i>Хусанов Дурбек Нишанович</i>	
ТЕМИР YO'L TRANSPORTIDA NAZORAT GABARIT QURILMALARINING ZAMONAVIY HOLATI, TAHLILI VA HARAKAT TAKRIBI GABARITLARINI ANIQLASH USULINI TAKOMILLASHTIRISH	384
<i>Xidirov Erkin Irgashovich</i>	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA SAMARALI TAQSIMLASHDA RIVOJLANGAN XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI	391
<i>Amanbaev Amanali Ortazbaevich</i>	
GLOBAL DARAJADA FAOLIYAT YURITADIGAN BRONLASH TIZIMLARINING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI	396
<i>Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi</i>	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA INFRATUZILMA LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	403
<i>Akmal Shodiyev</i>	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVCHI KORXONALARDA LIZING MUNOSABATLARI HISOBİ	408
<i>Inamov Abdusalom Muhamadovich, Inomov Sardor Abdusalomovich, Inomov Hasanboy Abdusalom o'g'li</i>	

O'TKIR BRONXOLIT BILAN KASALLANGAN BOLALARDA KATAMNEZNING EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA UZIGA XOS KECHISHI.....	412
Azimova Kamola Talatovna	
THEORETICAL ASPECTS OF STUDYING CONCEPTS RELATED TO YOUTH TOURISM	416
Norboyev Allayor Ismoilovich, Mansurova Zebuniso Abdurashidovna	
THE ESSENTIAL STRATEGIES WAYS OF SERICULTURE INDUSTRY OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	420
Khojimatov Ravshanbek Rasuljonovich	
BLENDED LEARNING PLATFORMASI KANSEPSIYASI, ARXITEKTURASI VA FUNKSIONAL TUZILMASI.....	425
Qobulova Madina Tuxbatillo qizi, Mirzaaxmedov Muxammadbobur Karimberdiyevich	
ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA FAROVONLIGIGA TA'SIRI: IQTISODIY TAHLIL VA EKONOMETRIK BAHOLASH	430
Kuanishbay Berdimuratov	
MARKETING EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHGA OID XORIJIY YONDASHUVLAR TAHLILI	434
Sobirov Azizbek Avazbekovich	
УЧЕТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОРГАНИЗАЦИИ	443
Бабахонов Бабуржон Шухрат угли	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA SOLIQ IMTIYOZLARINI QO'LLASH MASALALARI.....	449
Ibroximov Muxammadjon Abdullajanovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA LOGISTIKA BOSHQARUVINING RAQAMLI MODEL VA UNING SAMARADORLIGI	453
Olimova Bahora Shuxratovna	
СУЩНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОДЕРЖАНИЕ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	463
Муминходжаева Дилноза Рамизовна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И АНАЛИТИЧЕСКИХ ПЛАТФОРМ	468
Дурманов Акмал Шаймарданович	
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СОЦИАЛЬНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ: ВЫЗОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РЕФОРМ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ И ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА.....	477
Холмуратов Джахонгир Салимбек угли	
O'ZBEKISTONDA XORIJIY INVESTITSIALARNI JALB ETISHDA TIJORAT BANKLARINING ROLI.....	483
Yuldashev Erkin Xusanovich	
MINTAQAVIY INVESTITSIYA-INNOVASION JARAYONLARGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	489
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
AGROKLAFTERLARDA ICHKI SOTISH JARAYONIDA TRANSFERT BAHOLARNI BELGILASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	495
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MICE TOURISM AND ITS ADAPTATION TO THE CONDITIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	501
Ilkhomova Gulnoza Zayniddin kizi	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH.....	507
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI VA ULARNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	512
Umarova Munira Muxitdinovna	

JINDA ARRALI SILINDR TISHLARIDAN TOLANI AJRATISH JARAYONINI HAVO OQIMI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRUVCHI ENERGIYA TEJAMKOR QURILMANI MODELLASHTIRISH.....	516
Mirzakarimov Mirsharofiddin Mirzaabdurahimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI TOMONIDAN ISHLAB CHIQUARILGAN MAHSULOTLARNI XORIJGA EKSPORT QILISH MEKANIZMLARI	524
Matkarimov Anvar Tajimatovich	
MUHANDISLIK KONSTRUKSIYALARIDA MURAKKAB SIRTLARNI CHIZMA GEOMETRIYA YORDAMIDA TAHLIL QILISH	528
Qutbtiddinov Hikmatillo Qudratillo o'g'li	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI SOLIQ NAZORATINI AMALGA OSHIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	533
Ismailov Bobir Salomovich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA KAPITAL QO'YILMALAR XUSUSIYATLARI VA ULAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	540
Baxriyev Muxiddin Sheraliyevich	
QISHLOQ XO'JALIK KORXONALARIDA ASOSIY VOSITALAR VA ULAR BUXGALTERIYA HISOBINING XUSUSIYATLARI.....	545
Fayzullayev Murodjon Nematulayevich	
O'ZBEKISTONDA KLASSTER IQTISODIYOTI: INVESTITSİYALAR, EKSPORT VA SANOAT ISHLAB CHIQUARISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI (2022-2024-YILLAR KESIMIDA).....	550
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich, Jabbarov Majidbek Erzodovich, Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
GLOBAL YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA EKOLOGIK, IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNING TAHLILI	556
M.M.Muminova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SMART TURIZM SHAROITIDA TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON ISTIQBOLLARI	565
Najmidinov Azizbek Bahrom o'g'li	
ТЕКУЩИЕ УГРОЗЫ И ВЫЗОВЫ, СВЯЗАННЫЕ С МИГРАЦИОННЫМИ КРИЗИСАМИ	571
Бегматов Хусанбек	
ELEKTRON TIJORAT SEKTORI UCHUN ONLAYN REKLAMA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	575
Rajabova Dilbar Ixtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA O'ZBEKISTON MEVA-SABZAVOTCHILIK SOHASIDA MAHSULOT YETISHTIRISHDAN TORTIB UNI BOZORGA CHIQUARISHGACHA BO'LGAN JARAYONDA NEYROMARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	582
Sadiy Shukrillo Asatillo o'g'li	
YOSH TADBIRKORLAR FAOLIYATIDA INNOVATSION G'OYALARNING AMALIY AHAMIYATI	590
Ergashev Oybek Xaydaraliyevich	
ТЕХНОЛОГИЯ НЕТРАДИЦИОННОГО СБАЛАНСИРОВАННОГО КОМБИКОРМА, С ОБОГАЩЕННЫМ БЕЛКОМ И ФЕРМЕНТАМИ СОСТАВОМ ИЗ ГРИБКА PLEUROTUS OSTREATUS.....	594
Ниезов Хусан Ниез угли	
MINTAQAVIY RIVOJLANISH INDIKATOR TIZIMINING AHAMIYATI	601
Turdiyev Ulug'bek Qayumovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH BO'YICHA DAVLAT SIYOSATI	608
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BOSHQARISH JARAYONI VA TIZIMI	612
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI.....	616
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyrovich	

SPORT SANOATINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA OID XORIJIY Tajribalar TAHLILI

Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich

Farg'ona davlat texnika universiteti doktranti

ORCID: 0000-0001-9555-8637

Annotatsiya. Mazkur maqolada sport sanoatining innovatsion rivojlanishi bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalar tahlil qilinadi. Xususan, AQSh, Germaniya, Yaponiya, Janubiy Koreya va Xitoy kabi mamlakatlarning sport anjomlari ishlab chiqarish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, davlat va xususiy sektor hamkorligi, raqamli texnologiyalarning integratsiyasi bo'yicha amaliy ishlari ko'rib chiqilgan. Tahlil natijasida O'zbekiston uchun mos innovatsion yondashuvlar va takliflar ishlab chiqiladi. Ushbu maqola sport sanoatini modernizatsiyalashga qaratilgan ilmiy izlanishlar uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: sport sanoati, innovatsiya, xorijiy tajriba, texnologiya, ishlab chiqarish, sport anjomlari, modernizatsiya, davlat siyosati.

Abstract. This scientific article provides an in-depth analysis of the necessity and relevance of systematizing innovation processes in the sports equipment industry. In the context of the global economy, the sports equipment sector is one of the largest and fastest-growing industries, increasingly requiring innovative approaches. The article examines the essence of systematization, its essential conditions, international best practices, as well as the role of digital technologies, scientific potential, and state policy. Key differences between developed and developing countries are presented through tables and charts, and practical recommendations are developed for the sports industry of Uzbekistan.

Keywords: Sports industry, innovation, international experience, technology, production, sports equipment, modernization, state policy.

Аннотация. В данной научной статье проводится глубокий анализ необходимости систематизации инновационных процессов в индустрии спортивного инвентаря и её актуальности. В условиях мировой экономики спортивная индустрия является одной из крупных и динамично развивающихся отраслей, которая всё больше требует внедрения инновационных подходов. В статье раскрываются сущность систематизации, её необходимые условия, опыт зарубежных стран, роль цифровых технологий, научного потенциала и государственной политики. Основные различия между развитыми и развивающимися странами представлены в виде таблиц и диаграмм, а также разработаны практические рекомендации для спортивной индустрии Узбекистана.

Ключевые слова: Спортивная индустрия, инновации, зарубежный опыт, технологии, производство, спортивный инвентарь, модернизация, государственная политика.

KIRISH

XXI asrda sport sanoati nafaqat sog'lom turmush tarzi va ommaviy jismoniy tarbiya bilan bog'liq soha, balki iqtisodiyotning innovatsion va yuqori qo'shilgan qiymat yaratadigan muhim tarkibiy qismiga aylangan. Jahon sport anjomlari bozorining hajmi 2023-yilda 360 milliard AQSh dollaridan oshgan bo'lib, 2030-yilgacha ushbu bozorining yillik o'sish sur'ati 6-8 foiz atrofida bo'lishi prognoz qilinmoqda (Statista, 2023). Mazkur sharoitda sport jihozlari ishlab chiqarishning zamonaviy, texnologik va raqobatbardosh modellarini shakllantirish strategik ahamiyat kasb etmoqda.

Globalashuv va texnologik modernizatsiya jarayonlari sport sanoatini sog'lom turmush tarzini targ'ib etuvchi soha bilan cheklanib qolmasdan, iqtisodiy taraqqiyotning muhim drayveriga aylantirdi. Sport sanoatining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lgan sport jihozlari ishlab chiqarish sohasi yuqori texnologiyalar, innovatsion materiallar, raqamli dizayn va avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish yechimlarini keng joriy etishni talab qilmoqda. Jahon miqyosida ushbu sohada yetakchi davlatlar ilmiy-texnik salohiyat, texnologik ustunlik va samarali korporativ boshqaruv asosida raqobat ustunliklarini shakllantirmoqda.

O'zbekiston sport anjomlari sanoati hali katta rivojlanish salohiyatiga ega bo'lsa-da, texnologik va innovatsion rivojlanish darajasi bo'yicha ilg'or davlatlar tajribasini chuqur o'rganish va moslashtirishga ehtiyoj sezilmoqda. Xususan, ishlab chiqarishda innovatsion texnologiyalarni joriy etish, mahalliyashtirish darajasini oshirish, eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar ishlab chiqarish hamda global qiymat zanjirlariga integratsiyalashuv muhim vazifalar qatoriga kiradi.

Mazkur maqolada xorijiy mamlakatlarda sport sanoatini innovatsion rivojlantirishda qo'llanilayotgan asosiy yo'nalishlar, texnologik yechimlar va davlat siyosati yondashuvlari tahlil qilinadi. Ilg'or tajribalar asosida sport jihozlari ishlab chiqarish sohasini rivojlantirish bo'yicha samarali mexanizmlarni aniqlash va ularni milliy sharoitga moslashtirish imkoniyatlari ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Ushbu yondashuvlar O'zbekiston sport sanoatini innovatsion rivojlantirish va uning xalqaro raqobatbardoshligini oshirishda muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

J. Shumpeter, P. Druker, M. Porter, R. Vernon va F. Kotler kabi iqtisodchi hamda menejment nazariyotchilarining ilmiy ishlari innovatsion jarayonlarning mohiyatini anglashda fundamental nazariy manbalar hisoblanadi. Xususan, J. Shumpeter innovatsiyani "iqtisodiy o'sishning ichki dvigateli" sifatida talqin qilib, uni yangi mahsulotlar yaratish, yangi texnologiyalarni joriy etish, yangi bozorlarni o'zlashtirish, xomashyo manbalarini kengaytirish hamda yangi tashkiliy shakllarning paydo bo'lishi bilan izohlaydi. Uning nazariyasiga ko'ra, innovatsiyalar iqtisodiy tizimda "ijodiy vayronkorlik" mexanizmi orqali rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi.

M. Porter (1990) esa innovatsiyani korxona va tarmoqlarning raqobatbardoshligini ta'minlovchi muhim shart sifatida baholab, sanoat tarmoqlarida innovatsion jarayonlarning uzluksizligi barqaror raqobat ustunligini shakllantirishning asosiy omili ekanini ta'kidlaydi. Porter konsepsiyasiga ko'ra, innovatsiyalar nafaqat mahsulot va texnologiyalarni yangilash, balki boshqaruv, marketing va ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish orqali ham amalga oshiriladi.

Sport anjomlari sanoati yuqori texnologik va funksional talablarga ega bo'lgan soha sifatida ko'plab zamonaviy tadqiqotchilarning e'tiborini tortib kelmoqda. Jumladan, Jenkins (2017), Wilson (2020), Lee va Park (2022) o'z tadqiqotlarida sport anjomlari sanoatida innovatsiyalar tezligini oshirish uchun tizimli va kompleks yondashuv zarurligini asoslab beradilar. Ularning fikricha, global raqobat sharoitida sport anjomlari bozori nafaqat mahsulot sifati bilan, balki innovatsiyalarning barqarorligi, texnologik yangilanish sur'atlari va ilmiy tadqiqotlar bilan ishlab chiqarish integratsiyasi darajasi bilan ham belgilanadi. Shu bois, sport sanoatida innovatsion rivojlanish strategiyasi raqobatbardoshlikni ta'minlashning hal qiluvchi omili sifatida namoyon bo'ladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, SWOT tahlil, ekspert intervyulari, statistika ma'lumotlarini qayta ishlash, innovatsion jarayonlar modellashtirish, xorijiy tajribani benchmarking usulida o'rganish, raqamli texnologiyalar ta'sirini baholash hamda sport anjomlari sanoatida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini empirik tahlil qilish metodlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

AQSh sport sanoatini innovatsion rivojlantirish borasida dunyo yetakchilaridan biri hisoblanadi. "Nike", "Under Armour", "Wilson", "Spalding" kabi yirik brendlar milliardlab dollarlik yillik daromadlari bilan bir qatorda, o'z ilmiy-tadqiqot va innovatsion laboratoriyalariga ega. Jumladan, Nike kompaniyasining "Innovation Kitchen" markazida har yili 100 dan ortiq yangi dizayn va texnologik yechimlar ishlab chiqiladi. Materialshunoslik sohasidagi yutuqlar, xususan Flyknit to'qima texnologiyasi, mahsulot og'irligini sezilarli darajada kamaytirgan holda elastiklikni saqlab qoladi hamda ekologik barqarorlik nuqtai nazaridan ham muhim afzalliklarga ega.

Germaniyada sport sanoatining innovatsion rivojlanishi ilm-fan va ta'lim bilan bevosita integratsiyalashgan holda amalga oshirilmoqda. Adidas va Puma kabi kompaniyalar yetakchi universitetlar bilan hamkorlikda innovatsion markazlar tashkil etgan. Xususan, Adidas Erlangen-Nuremberg universiteti bilan sport biomekanikasi, 3D chop etish texnologiyalari, karbonli to'qimalar va sportchilarning harakatlariga mos materiallar ishlab chiqish yo'nalishlarida faol hamkorlik olib bormoqda. Germaniyada sport sanoatidagi innovatsion loyihalar "InnoSportLab Germany" kabi platformalar orqali moliyalashtirilib, klaster tizimi asosida boshqarilishi ushbu sohaning barqaror rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Yaponiya sport sanoatida texnologiya va ergonomikani uyg'unlashtirgan holda rivojlanish modeli bilan ajralib turadi. "Mizuno", "Asics", "Yonex" kabi kompaniyalar mahsulot dizaynini inson fiziologiyasi va biomexanik

xususiyatlariga moslashtirishga alohida e'tibor qaratadi. Natijada sportchilarning harakatlariga mos ravishda yengil, bosimni kamaytiruvchi va energiyani tejovchi poyabzallar hamda sport jihozlari ishlab chiqarilmoqda, bu esa mahsulotlarning funksionalligini va raqobatbardoshligini oshirmoqda.

Janubiy Koreya tajribasi innovatsion sport sanoatini davlat va xususiy sektor hamkorligida rivojlantirishning samarali modeli sifatida e'tirof etiladi. "K-Sports Industry Strategy" milliy strategiyasi doirasida davlat sport anjomlari ishlab chiqaruvchi korxonalarini qo'llab-quvvatlaydi, innovatsion startaplar uchun grantlar ajratadi hamda oliy ta'lim muassasalari qoshida sport-texnologik inkubatorlar tashkil etadi. Masalan, Kookmin University huzuridagi sport-texnologik markazda talabalar yangi sport mahsulotlari prototiplarini ishlab chiqib, ularni mahalliy korxonalar bilan hamkorlikda tijoratlashtirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Xitoy sport anjomlari ishlab chiqarish bo'yicha global bozorda yetakchi o'rinni egallab, umumiy eksportning qariyb 35 foizini ta'minlaydi. "Anta Sports", "Li-Ning" va "361 Degrees" kabi kompaniyalar yirik ishlab chiqarish quvvatlari bilan bir qatorda zamonaviy texnologiyalarni ham keng joriy etmoqda. "Made in China 2025" strategiyasi doirasida sport mahsulotlarini ishlab chiqarish jarayonlari avtomatlashtirilib, sun'iy intellekt va robotlashtirish texnologiyalari faol tatbiq etilmoqda. Ayniqsa, aqlli trenajyorlar, raqamli monitoring tizimlari va mobil ilovalar bilan integratsiyalashgan sport jihozlarini ishlab chiqarish yo'nalishi jadal rivojlanmoqda.

Quyidagi jadvalda xorijiy mamlakatlarda sport sanoatiga yo'naltirilgan yillik ilmiy-tadqiqot investitsiyalari hajmi hamda innovatsion texnologiyalarni joriy etish darajasi qiyosiy tahlil asosida keltirilgan (1-jadval).

1-jadval. Xorijiy mamlakatlardagi sport sanoatiga yo'naltirilgan yillik ilmiy-tadqiqot investitsiyalari va innovatsion texnologiyalarni joriy etish darajalari

Davlat	Yillik R&D investitsiyasi (mlrd \$)	Innovatsion texnologiyalarni joriy etish darajasi (%)
AQSh	12.5	95
Germaniya	9.3	90
Yaponiya	7.8	88
Janubiy Koreya	6.1	85
Xitoy	10.4	92

Ushbu ko'rsatkichlar asosida tuzilgan diagramma tahlili shuni ko'rsatadiki, AQSh va Xitoy sport sanoatiga innovatsion texnologiyalarni integratsiyalash jarayonida yetakchi o'rinni egallamoqda. AQShda sport sanoatiga yo'naltirilayotgan yillik ilmiy-tadqiqot investitsiyalari hajmi eng yuqori bo'lib, innovatsion texnologiyalarni joriy etish darajasi qariyb 95 foizni tashkil etadi. Bu holat mamlakatda ilmiy-tadqiqot faoliyati, xususiy sektor investitsiyalari va yuqori texnologiyali ishlab chiqarishning samarali uyg'unlashganidan dalolat beradi.

Xitoy esa sport anjomlari sanoatida yuqori eksport salohiyati va avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish liniyalarining keng joriy etilishi hisobiga yuqori samaradorlikka erishmoqda. Masshtabli ishlab chiqarish imkoniyatlari, sun'iy intellekt va robotlashtirish texnologiyalarining qo'llanilishi Xitoy sport sanoatining global raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omillardan biri bo'lib xizmat qilmoqda.

Germaniya va Yaponiya sport sanoatining innovatsion rivojlanishida nisbatan barqaror va ilmiy asoslangan modelga tayanadi. Ushbu mamlakatlarda innovatsiyalar ilmiy-tadqiqot muassasalari, universitetlar va sanoat korxonalari o'rtasidagi yaqin hamkorlik asosida shakllanib, texnologik yangilanishlar yuqori sifat, ergonomika va uzoq muddatli samaradorlikka yo'naltirilganligi bilan ajralib turadi.

Umuman olganda, diagramma natijalari sport sanoatida innovatsion rivojlanish modellari mamlakatlarning iqtisodiy strategiyasi, ilmiy salohiyati va sanoat siyosatiga bevosita bog'liq ekanini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xorijiy davlatlar tajribasi sport sanoatining innovatsion rivojlanishini bir qator ustuvor yo'nalishlar asosida yo'lga qo'yilganini ko'rsatadi. Jumladan, ilmiy-tadqiqot faoliyati va ishlab chiqarish jarayonlarining integratsiyalashuvi, texnologik innovatsiyalarni keng joriy etish, mahsulotlar ergonomikasini takomillashtirish, raqamli yechimlar asosida mahsulotlarni monitoring qilish hamda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari orqali sohani qo'llab-quvvatlash ushbu yo'nalishlarning asosini tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar sport anjomlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, mahsulot sifatini yaxshilash va global bozorda raqobatbardoshlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston sport sanoati ham innovatsion rivojlanish sur'atlarini jadallashtirish uchun xorijiy tajribalarni chuqur va tizimli ravishda o'rganishi, ularni milliy sharoit va imkoniyatlardan kelib chiqqan holda moslashtirib joriy

etishi zarur. Xususan, sport anjomlari ishlab chiqaruvchilarni ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan yaqinlashtirish, innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash, texnologik inkubatorlar va klasterlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu chora-tadbirlar sport sanoatining barqaror va raqobatbardosh rivojlanishini ta'minlash hamda uning xalqaro bozorlarga integratsiyalanishiga mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Porter M. E. (1990). *The competitive advantage of nations*. New York, NY: Free Press.
2. Schumpeter J. A. (1934). *The theory of economic development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
3. Drucker P. F. (1985). *Innovation and entrepreneurship: Practice and principles*. New York, NY: Harper & Row.
4. Kotler P., & Keller K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.
5. OECD. (2020). *Innovation in sport and physical activity*. OECD Publishing.
6. Lee S., & Park, Y. (2022). Innovation strategies in the global sports equipment industry. *Journal of Sport Management*, 36(4), 312-327. <https://doi.org/10.1123/jsm.2021-0184>
7. Wilson, R. (2020). Technology-driven transformation in the sports industry. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 15(3), 345-358. <https://doi.org/10.1177/1747954120919623>
8. Jenkins, H. (2017). *Innovation ecosystems and industrial clusters*. London: Routledge.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100